

**Lausunto kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Turun työllisyysalueelta on pyydetty kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 109/2025). Pyydetyn lausunnon antaa Turun kaupunki Turun työllisyysalueen vastuukuntana.

**Kannatettava tavoite mutta ongelmallinen toteutus**

Esityksen tavoite keventää ja selkiyttää kuntouttavaan työtoimintaan liittyviä hallinnollisia velvoitteita on kannatettava. Toteutuessaan tavoite tehostaisi toimintaa ja mahdollistaisi resurssien aiempaa tarkoituksenmukaisemman kohdistamisen. Vaikka esityksessä lähdetään vähentämään kohderyhmämäärittelyn kaavamaisuutta, sen lähestymistapa ei kuitenkaan ole toimivin mahdollinen. Sääntelyn perustaksi tulisi ottaa työttömän palvelutarve tämän saaman etuusmuodon sijaan.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti kolmikannassa toteutettavat aktivointisuunnitelmatyö ja TYM-yhteistyö vaativat runsaasti resursseja. Etenkin hyvinvointialueiden resurssivajeiden vuoksi toiminta ei aina ole toteutunut lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Tähän esitys ei tuo parannusta, koska esitetty hallinnollisen menettelyn muuttaminen ei vaikuta palvelutarpeeseen eikä esitys myöskään tuo hyvinvointialueille kannusteita tuoda lisäpanostuksia työllistymistä edistävien palvelujen kolmikantayhteistyöhön.

**Väliinputoajaryhmän riski**

Turun kaupunki kiinnitti esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan eräiden muiden lausujen tapaan huomiota siihen, että toimeentulotuen saamisen asettaminen aktivointisuunnitelman laatimisen ainoaksi kriteeriksi saattaa luoda väliinputoajaryhmän. Ryhmään kuuluisivat työttömät, joiden palvelutarve edellyttäisi kuntouttavan työtoiminnan kaltaisia palveluja, mutta jotka eivät esim. perhesyistä saa toimeentulotukea mutta eivät myöskään täytä TYM-lain mukaisia kriteerejä. On epäselvää, onko ongelma korjattu lakiesityksessä.

**Vaikutukset työvoimaviranomaisen resurssitarpeeseen**

Puutteellinen tietopohja esim. nykyisin työmarkkinatukea saaville laadittujen aktivointisuunnitelmien määrästä haittaa esityksen talous- ja

Timo Haukioja  
Johtava asiantuntija  
Turun kaupunki  
21.10.2025

resurssitarvearvioiden tarkastelua. Julkiseen talouteen kohdistuvien vaikutusten yhteydessä (s. 13) todetaan, että esityksellä "ei kuitenkaan arvioida olevan työvoimaviranomaisen kustannuksia merkittävästi vähentäviä tai lisääviä vaikutuksia." Tämä ei Turun työllisyysalueen näkemyksen mukaan pidä paikkaansa.

Esityksen perusteluissa oletetaan työvoimaviranomaisen hallinnollisen työn vähenevän laadittavaksi tulevien aktivointisuunnitelmien vähentyessä (s. 17). Käytännössä kuitenkin työvoimaviranomaisen osalta aktivointisuunnitelmia on nytkin tehty osin kevennetyllä menettelyllä, joten tähän liittyvää hallinnollisen työn vähenemistä tuskin tapahtuu.

Perustelujen yhteisvaikutuksia muiden lainsäädäntöhankkeiden kanssa käsittelevässä luvussa (luku 4.2.4) todetaan, että "[a]ktivointiehdon poistuminen työttömyysetuuteen oikeutetuilta työttömiltä lisääisi osaltaan yhteistoimintamallissa asioivien asiakkaiden määrää sekä mahdollisesti niiden työvoimaviranomaisessa asioivien asiakkaiden määrää, joilla on puutteita työ- ja toimintakyvyssä" (s. 20). Kun tähän vielä lisätään perustelujen s. 17 mainittu työvoimaviranomaisen asiakastapaamisiin käytettävän ajantarpeen kasvaminen asiakasprofiilin muuttuessa, esityksen todennäköisin seuraus on työvoimaviranomaisen resurssitarpeen kasvu, joka saattaa olla merkittävä.

### **Siirtymäkauden säännökset**

Kesällä lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ei ollut mainintaa mahdollisen siirtymäkauden toiminnasta. Esitykseen nyt lisätty siirtymäsäännös on varsin selkeä.

### **Muuta lausuttavaa**

On valitettavaa, että hyvinvointialueille ei ole rakennettu kannusteita työllisyyttä tukevan toiminnan järjestämiselle ja kehittämiselle. Kannusteiden sijaan lakiesityksen perusteluissa mainitaan sen vähentävän hyvinvointialueiden rahoitusta säädettyjen tehtävämuutosten mukaan täysimääräisesti. Aiheutuva vähennys on prosentuaalisesti pieni, mutta herättää silti huolta kuntoutuksen työtoiminnan palvelujen saatavuudesta. Heikentyneestä työllisyystilanteesta ja kasvaneesta pitkäaikaistyöttömyydestä huolimatta kuntoutuksen työtoiminnan asiakasmäärät ovat pudonneet koko maassa voimakkaasti vuoden 2024 alun lukemista. Esimerkiksi Turun työllisyysalueella asiakkaiden määrä on vähentynyt yli 50 %; palvelujen saatavuuden heikkenemisen lisäksi

Timo Haukioja  
Johtava asiantuntija  
Turun kaupunki  
21.10.2025

toimintavolyymien lasku on vienyt kuntouttavaa työtoimintaa tuottavien järjestöjen talouden kriisiin, joka uhkaa koko sektorin kykyä toimia välityömarkkinoilla.

Lakia koskevien vaikutusarviointien mukaan TYM-palvelun tarve tulee muutoksen myötä kasvamaan. Arvion mukaan niistä henkilöistä, joille ei jatkossa enää tehtäisi aktivointisuunnitelmaa, noin 40 prosenttia ohjattaisiin monialaiseen palvelutarvearvioon ja heistä 60 prosentin palvelutarve edellyttäisi monialaisen työllistymissuunnitelman. Lisäksi osalla työllisyyspalveluiden asiakkaista on jatkossakin tarve sote-palveluille ilman TYM-prosessin edellyttämää monitoimijaisen palveluiden yhteensovittamista.

Turun työllisyysalueen asiakkaiden kannalta on kriittisen tärkeää, että työvoimaviranomaisen lisäksi hyvinvointialueella on riittävät resurssit ja osaaminen näiden asiakkaiden palvelemiseen ja että ohjausketju on toimiva. Turun työllisyysalueen kunnissa toteutuneiden aktivointisuunnitelmien määrässä on merkittäviä kuntakohtaisia eroja johtuen mm. mainitusta resurssien niukkuudesta. Aktivointiehdon keventämisen myötä mahdollisesti vapautuva sote-resurssi on suunnattava TYM-palvelun merkittävän resurssivajeen paikkaamiseen ja varmistettava lisäresursointi myös muilla keinoin. Tälläkin hetkellä jono TYM-palveluun on Turun työllisyysalueella vastinparin puuttuessa monin paikoin kuukausien mittainen, esim. Uudessakaupungissa sosiaaliohjalle löytyy aikoja suunnitelmatyöhön vasta vuoden 2026 puolella. Tästä näkökulmasta lakiehdotuksessa hyvinvointialueille ehdotettu määrärahan vähennys ei ole tarkoituksenmukainen eikä oikeansuuntainen toimi.

Lakiesityksen perustelujen mukaan (s. 26) "[s]osiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistamista." Mikäli työvoimaviranomaisena toimiville kunnille siirretään uudistuksen yhteydessä vastuuta näitä korvaavista palveluista, niistä aiheutuvat kulut tulee korvata kunnille täysimääräisesti.